

στήνουμε θέατρα και τα χαλνούμε

ΘΕΑΤΡΑ ΠΟΥ ΧΑΝΟΝΤΑΙ
ΘΕΡΙΝΑ ΣΙΝΕΜΑ ΠΟΥ ΕΞΑΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ

Στήνουμε θέατρα και τα χαλνούμε
όπου σταθούμε κι όπου βρεθούμε
στήνουμε θέατρα και σκηνικά,
όμως η μοίρα μας πάντα νικά...

Γιώργος Σεφέρης

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ!

Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλές αρχαιότητες. Ένα μεγάλο μέρος από αυτές είναι κλεισμένες μέσα στα μουσεία, όπου γίνονται καθημερινά αντικείμενο θαυμασμού των αλλοδαπών, κυρίως επισκεπτών, γιατί, όπως είναι γνωστό, οι Έλληνες σπανίως επισκέπτονται τα μουσεία. Οι άλλες οι αρχαιότητες είναι σκορπισμένες σε όμορφες γωνιές της ελληνικής γης, κάτω από πεύκα, πάνω σε δυσπρόσιτες ερημιές, κοντά σε πόλεις σύγχρονες ή ακόμα και μέσα σ' αυτές! Οι αρχαιότητες των ελληνικών μουσείων είναι έτσι κι αλλιώς προστατευμένες. Μπορεί να υποφέρουν μέσα σε άκομψες βιτρίνες, ωστόσο επιζούν και δεν κινδυνεύουν παρά μονάχα από τους κακούς τρόπους έκθεσης· πάνω σε κόκκινα ή μπλε βελούδα, μπροστά σε τοίχους όχι πάντα υγρούς, αλλά οπωσδήποτε πάντα βαμμένους με χρώματα που ούτε ομολογούν ούτε σημαίνουν, και δίπλα σε περιγραφές που ό,τι εξηγούν συνήθως το συσκοτίζουν! Οι άλλες όμως οι αρχαιότητες, αυτές που επίσημα ονομάζονται «αρχαιολογικοί χώροι»: τα θέατρα, οι ναοί, τα νυμφαία, τα βουλευτήρια, οι οχυρώσεις, οι προϊστορικοί οικισμοί και οι χιλιάδες τα μαρμάρινα σπαράγματα δεν περνούν πάντοτε, έτσι που βρίσκονται σκόρπια και απροστάτευτα, ευχάριστες ώρες. Αν βέβαια είναι διάσημες, όπως συμβαίνει π.χ. με τις αρχαιότητες της Ακρόπολης, των Δελφών, της Ολυμπίας, του Δίου, της Βεργίνας τέλος πάντων, ή της Πέλλας, δεν έχουν πρόβλημα. Είναι διάσημες αυτές. Τις γνωρίζει κόσμος πολύς. Έχουνε γίνει εξώφυλλα σε διάσημα περιοδικά, η τηλεόραση τις τιμάει συχνά και πολλές από αυτές έχουνε μπει ακόμα και στα σχολικά μας βιβλία! Τι γίνεται όμως με τις άλλες; Τι γίνεται με τις άγνωστες ελληνικές αρχαιότητες; Με τις αρχαιότητες εκείνες που ο χρόνος τις έχει φυτέψει μυστικά δίπλα σε μονοετή κυκλάμινα, πάνω σε ανώνυμες λοφοσειρές και κάτω από την αφρώδη ερημία άγνωστων χειμερίων κυμάτων! Ποιος φροντίζει τα ταπεινά θραύσματα της προϊστορικής κεραμικής που συντρίβονται από αυθαίρετους οικιστές και κερδοσκόπους λατόμους; Ποιος μπορεί να διηγηθεί υπεύθυνα τα μεγαλεία αρχαίων πόλεων που πέρασαν και τώρα αγνοούνται ακόμα και από τους πολυταξιδεύοντες εξωραϊστικούς συλλόγους ή τους ποικιλώνυμους φιλαρχαίους, έτσι που διαβρώνονται σιωπηλά κάτω από την ακανθώδη ελληνική χλωρίδα; Ποιος θα μπορούσε, έστω και μια στιγμή, πριν από το μεγάλο και ιδιόμορφο Τέλος της ελληνικής ταυτότητας, πριν από το τέλος του ελληνικού θέρους να αναζητήσει μέσα στους ποταμούς των άδειων λέξεων το χαμένο ελληνικό Λόγο, για να μιλήσει σωστά για τις ελληνικές αρχαιότητες, χωρίς κομποσμούς, χωρίς χρονολογίες και υμνολογήματα των πτυχών και των χρυσών αντανakλάσεων! Να μιλήσει δηλαδή, όπως μιλούμε για το καταστραμμένο ελληνικό τοπίο, με ειλικρίνεια!

Στο αρχιπέλαγος των Κυκλάδων, στο νησί με το ηφαίστειο, στο βυθό του λιμανιού Αδάμας, στην τοποθεσία Κλήμα, ανακαλύφθηκε η αρχαία πόλη της Μήλου και το θέατρό της, με την θαυμάσια θέα προς τη θάλασσα.

Ανασκάφηκαν τμήματα από το κοίλο του θεάτρου και τις μαρμάρινες κερκίδες ρωμαϊκής εποχής. Εκεί κοντά βρέθηκε το 1820 και η περίφημη Αφροδίτη της Μήλου, σήμερα στο Λούβρο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

Αρχαιολόγος, καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Η ΘΛΙΨΗ ΤΟΥ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΤΗΣ ΦΘΟΡΑΣ

Αν οι Τέχνες είναι επτά, τότε η μια περισσεύει. Όχι, δεν μιλάω για τον κινηματογράφο, γιατί αυτός από καιρό έχει ενταχθεί στον τρίτο λόγο. Τον οπτικοακουστικό λόγο, που είναι ο λόγος που ακολούθησε τον προφορικό και τον γραπτό λόγο του ανθρώπου. Ο οπτικοακουστικός αυτός λόγος, μπορεί να είναι τέχνη, αλλά είναι συνάμα και έρευνα, παιδεία, ενημέρωση, δοκίμιο, μελέτη, φιλοσοφία, επιστήμη και άλλα πολλά.

Όχι, δεν μιλάω για τον κινηματογράφο, αλλά για την αρχιτεκτονική. Είναι η μόνη «τέχνη» που απαιτεί από την ίδια της τη φύση λειτουργικότητα στην καθημερινή ζωή, και στενό δεσμό στην ίδια της τη δομή, με τον άνθρωπο που θα ζήσει και θα δράσει μέσα στο έργο τέχνης που είναι το αρχιτεκτόνημα.

Πώς λοιπόν τώρα, να κηρύξεις «διατηρητέο» ένα κτίσμα, που έγινε όχι για να διατηρηθεί-συντηρήσει αλλά για να ζήσει και να συνεργήσει στη ζωή; Πώς δηλαδή να πεθάνεις έναν ζωντανό οργανισμό, για να τον βλέπουν σαν βαλσαμωμένη μούμια οι άνθρωποι και όχι να ζουν μαζί του; (Τα μουσεία, απέκτησαν την αληθινή τους υπόσταση, μόνο όταν βρέθηκε και εξετέθη η μούμια του Τουτανχαμόν. Που θεωρείται από τότε το κατεξοχήν «μουσειακό» έκθεμα).

Από την άλλη, και σ' ότι αφορά τις άλλες Τέχνες και κυρίως τον κινηματογράφο, αντί να πάρουμε για παράδειγμα την ίδια την ουσία της αρχιτεκτονικής, προτείνουμε τώρα να δημιουργούμε μόνο «μουσειακά» (νεκρά) έργα, που να τα βλέπουν μόνο οι νεκρόφιλοι λάτρεις των μουσείων. Ακόμα και στις αίθουσες κινηματογράφου, ακούω να λέγεται πως θέλουμε το Κράτος να τις κηρύξει διατηρητέες, και κυρίως τις θερινές... Τον ναό της ζωής δηλαδή, τον τόπο συνάντησης μιας κοινωνίας που επικοινωνεί και κοινωνεί, συγκινείται και γελάει ομαδικά, που τρώει στραγάλια και γρανίτες γειτονικά, που ερωτεύεται και διαμορφώνει συνήθειες μέσα και μαζί με την κοινωνία, να τον μετατρέψουμε σε μουσείο. Να 'ρχονται οι άνθρωποι, να κοιτούν τους τοίχους όπου κάποτε άλλοι άνθρωποι ΖΟΥΣΑΝ.

Όχι, δεν πιστεύω ότι πρέπει να γκρεμίσουμε τον Παρθενώνα. Ο Παρθενώνας και όλες οι ακροπόλεις των Τεχνών, πρέπει να ενταχθούν στην ίδια τη ζωή. Όχι δηλαδή άλλα διατηρητέα, να στο να τα εμψυχώσουμε. Να ξανάβρει το έργο τέχνης τη λειτουργικότητά του. Με την συμμετοχή και την μίξη όλων των Τεχνών, και τη βοήθεια του οπτικοακουστικού λόγου. Έτσι θα πάψει και η Τηλεόραση να «διατηρείται» παρακμάζοντας, και θα αναπτυχθεί εν ζωή.

Για να ζήσουμε κι εμείς χωρίς το φόβο της φθοράς, μια και «διατηρητέος» είναι μόνο ένας νεκρός, ενώ η φθορά είναι αναπόσπαστο φαινόμενο της ίδιας της ζωής.

ΚΩΣΤΑΣ ΦΕΡΡΗΣ
Σκηνοθέτης

Το πιο σημαντικό από τα δημόσια κτίρια της Αρχαίας Θήρας είναι το θέατρο. Κατοικημένο από τα προϊστορικά χρόνια, το πεταλόσχημο νησί, απόκτησε το σχήμα αυτό από μια τρομακτική ηφαιστειώδη έκρηξη, που το κοιμάτισε, στα τέλη περίπου του 16ου π.Χ. αι. Το θέατρο κατασκευάστηκε στα νοτιοανατολικά της Αγοράς, σε πλαγιά λόφου, απ' όπου αγναντεύεις τη θάλασσα. Είναι έργο της πτολεμαϊκής περιόδου, 3ος π.Χ. αι. Αρχικά η ορχήστρα ήταν κυκλική. Στα ρωμαϊκά αυτοκρατορικά χρόνια, τον 1ο μ.Χ. αι., η σκηνή του ανακατασκευάστηκε, επεκτάθηκε και κατέλαβε μέρος της ορχήστρας.

ΧΩΡΙΣ ΘΕΡΙΝΟΥΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥΣ;

Θα 'πρεπε, ίσως, να το περιμένουμε, μέσα στη γενική υποτίμηση... και να είμαστε και κάπως ευχαριστημένοι που δεν έχουν όλοι ισοπεδωθεί και «αξι-οποιηθεί».

Η όχι και τόσο αισιόδοξη αυτή διατύπωση αφορά τους θερινούς κινηματογράφους, όχι μόνο του λεκανοπεδίου, αλλά και όλης της Ελλάδας.

Υπήρξαν κάποτε —και είναι ακόμα, όπου υπάρχουν βέβαια— ένας από τους σημαντικότερους και ωραιότερους τόπους κοινωνικής και πολιτιστικής συνάντησης, στη διάρκεια των θερμών θερινών μηνών. Η οικογένεια, το ζευγάρι, η παρέα, ο μοναχικός άνθρωπος, ακόμα και τα παιδιά (μια και σχεδόν κάθε γειτονιά είχε και το θερινό σινεμά της) έβρισκαν εκεί ένα σημείο γοητευτικό ψυχαγωγίας, γνωριμίας με την Τέχνη του Κινηματογράφου, και πολύ συχνά έναν χώρο κάλυψης πολλών ή και λίγων κινηματογραφικών κενών, που είχε αφήσει πίσω του ο χειμώνας. Με τα χρόνια, το θερινό σινεμά είχε γίνει ένα είδος αυθύπαρκτου πολιτιστικού στοιχείου του τόπου, μοναδικού σχεδόν στην Ευρώπη και ειδικότερα στη Μεσόγειο.

Η τελευταία 50ετία, με την βάρβαρη εκμετάλλευση της γης, στα αστικά, κυρίως, κέντρα, με το κυνήγι του υπερ-κέρδους και με την άνευ προηγουμένου αύξουσα αδιαφορία της Πολιτείας προς καθετί, που είχε σχέση με τον Πολιτισμό, σήμαναν το πένθιμο εμβατήριο για τους θερινούς κινηματογράφους. Έτσι, οι πολιτιστικές αλλά και κυριολεκτικές ανάσες της ελληνικής συνοικίας, μεταβλήθηκαν σε πολυκατοικίες, σε πάρκινγκ, σε σούπερ-μάρκετ — ή σε οποιασδήποτε μορφής «ίδρυμα», αφιερωμένο στην εξυπηρέτηση της καταναλωτικής μανίας των Νεοελλήνων.

Η σημερινή κατάσταση, το επαναλαμβάνουμε, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει. Είναι αντάξια και απόλυτα σύμφωνη με τη δολοφονική πολιτιστική και οικολογική ολιγωρία της Πολιτείας, αντάξια της απάθειας που δείξαμε σαν πολίτες, και πλήρως εναρμονισμένη με την γενικότερη ζοφερή εικόνα των σύγχρονων ελληνικών αστικών κέντρων.

Μόνη λύση η ελπίδα;

Κάποιοι δημοτικοί φορείς, κάποιοι σύλλογοι —όσοι απέμειναν— κάποιοι, τέλος πάντων, άνθρωποι που αγαπούν τον τόπο τους, που μπορούν να δρουν συλλογικά, και δεν ανήκουν στους πολιτικούς, στους κοντόφθαλμους και στους κερδοσκόπους, να αναλάβουν μια τοπική πρωτοβουλία, ώστε να διασωθεί κάτι, να ξεκινήσει κάτι.

Αλλιώς, η μοναξιά του θερμού ελληνικού καλοκαιριού θα κατοχυρωθεί, οριστικά και αξιოდάκρυτα, στην «λογική» της τηλεόρασης και του βίντεο, στην τσιμεντένια βεράντα.

Τα «τείχη» δηλαδή της Απομόνωσης και της Απάθειας θα έχουν γίνει πιο ψηλά.

Κ. ΠΑΡΛΑΣ

Δημοσιογράφος, κριτικός κινηματογράφου

«Σαν σκηικό....
για στιγμές μυστικές,
για λάμψεις μαγικές,
για αγκαλιές ερωτικές...»
«Μπαλάντα των αισθήσεων
και των παραισθήσεων»,
Α. Δαβαράκης